

بصیرت در آینه تقلین:

معناشناسی بصیرت

در قرآن و آموزه‌های اهل بیت (علیهم السلام)

تألیف:

طیّب بن عمر آبادی آشتیانی، سطح سه حوزه علمیه
حجت الاسلام والمسلمین دکتر محمد فلاحی قمی

نشر شبها، روشنای اندیشه‌ها

سرشناسه	: جعفرآبادی، طیبه، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: بصیرت در آینه ثقلین: معناشناسی بصیرت در قرآن و آموزه‌های اهل بیت علیهم‌السلام/مؤلفین طیبه جعفرآبادی، محمد فلاحی قمی.
مشخصات نشر	: شهریار: شبینما، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۵ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۵۸۲-۲-۴ : ۱۳۵۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه : ص. ۱۴۹.
موضوع	: بصیرت -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: Insight -- Qur'anic teaching
موضوع	: بصیرت -- احادیث
موضوع	: Insight -- Hadiths
شناسه افزوده	: فلاحی قمی، محمد، ۱۳۴۴ -
رده بندی کنگره	: ۱۰۲۰۵۵ / ۱۰۶ ج ۷ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۲۰۱ / ۱۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۶۳۱۰۰

هشدار!!! تکثیر کتاب بدون اجازه ناشر، فروش آن، کاری نادرست و نامشروع است و موجب رواج بی‌اعتمادی و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی، خدو و فرودانمان می‌گردد.

*** حق چاپ برای ناشر محفوظ است ***

نام کتاب: بصیرت در آینه ثقلین

مؤلفان:	طیبه جعفرآبادی آشتیانی، محمد فلاحی قمی
صفحه‌آرایی:	صدیقه رحماندوست
نوبت چاپ:	اول، دی ماه ۱۳۹۶
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
تعداد صفحات:	۱۵۵ صفحه
قیمت:	۱۳۵۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۵۸۲-۲-۴

انتشارات شبینما: شهریار، وائین، میلاد ۳، گلشن ۸، پلاک ۷. تلفن: ۰۹۱۲۸۵۵۱۱۳۵

فروش و پخش: ۰۹۱۲ ۷۵۶ ۴۹۹۰ پیام‌رسان (سروش و تلگرام): ۰۹۱۰ ۰۷۴ ۰۹۹۳

رایانامه (ایمیل): Shabnama96@chmail.ir

وبسایت: www.Shabnama96.ir

فهرست مطالب

۱	مقدمه کتاب
۳	فصل اول: مفهوم شناسی واژه بصیرت
۵	گفتار اول: مفهوم شناسی «بصیرت»
۵	مقدمه
۵	الف) معنای لغوی بصیرت
۷	ب) «بنای بصیرت در اصطلاح قرآن و حدیث»
۱۰	ج) مقایسه «بنای واژه «بصر»، با واژه های «نظر» و «رأی»
۱۲	د) واژه های مرتبط با بصیرت
۱۲	۱) بقظه
۱۳	۲) نور
۱۵	۳) فرقان
۱۷	۴) توسم
۱۸	ه) متضاد واژه بصیرت
۲۳	فصل دوم: تفاوت بصیرت با واژه های علم، معرفت، حکمت و یقین
۲۵	گفتار اول: تفاوت بصیرت با علم
۲۵	مقدمه
۳۳	گفتار دوم: تفاوت بصیرت با حکمت
۳۵	۱- حکمت نظری
۳۶	۲- حکمت عملی
۳۶	۳- حکمت حقیقی
۳۹	گفتار سوم: تفاوت بصیرت با یقین

۴۵	گفتار چهارم: تفاوت بصیرت با معرفت
۵۱	فصل سوم: کاربردهای بصیرت در قرآن
۵۳	گفتار اول: معرفت همراه با یقین
۵۷	گفتار دوم: شاهد و حجت
۵۹	گفتار سوم: دلایل روشن
۶۳	گفتار چهارم: بینایی دل و بینایی چشم
۶۵	فصل چهارم: مؤلفه های دخیل در بصیرت
۶۷	گفتار اول: مؤلفه های دخیل در رشد بصیرت
۶۸	الف) تفکر و اندیشیدن
۷۱	ب) تمیل • خردمندانه
۷۶	ج) تعلم
۸۱	د) ذکر و یاد خدا
۸۵	هـ) اخلاص
۸۹	گفتار دوم: مؤلفه های دخیل در اهتس بصیرت
۸۹	الف) هوی پرستی
۹۳	ب) حب دنیا
۹۸	ج) تعصب و لجاجت
۱۰۲	د) غفلت
۱۰۶	هـ) نفاق
۱۱۰	و) کبر و غرور و خودبینی
۱۱۵	فصل پنجم: ابعاد بصیرت در آیات و روایات
۱۱۷	گفتار اول: رابطه بصیرت و عبرت
۱۲۳	گفتار دوم: رابطه بصیرت و تقوا
۱۲۷	گفتار سوم: رابطه بصیرت با اولوالالبصار و اولوالالباب
۱۳۱	گفتار چهارم: رابطه بصیرت با اعضا و جوارح
۱۳۷	گفتار پنجم: بصیرت از صفات خدا

۱۴۳	..... گفتار ششم: ارزش بصیرت از دیدگاه آیات و روایات
۱۴۷	..... نتیجه گیری
۱۴۹	..... کتابنامه

www.ketab.ir

مقدمه کتاب

قرآن کریم کلام آفریننده جهان هستی است؛ هم او که پروردگار جهانیان و انسان‌هاست؛ هم او که جهان هستی را در راستای منافع و مصالح انسان‌ها آفریده و خود عهده‌دار تربیت و تدبیر امور آن‌هاست. خداوند متعال با فرو فرستادن یکایک آیات قرآن کریمش با انسان‌ها سخن گفته و آنان را به پیمودن راه سعادت و کمال واقعی خویش فرا خوانده است.

و در دلبلای کلمات و آیات نورانی قرآن کریم، دست این سالک طریق سعادت و کمال را گرفته و با بیان ویژگی‌های روحی و روانی وی از یک سو، و با نشان دادن فراز و فرود وی این طریق و گوشزد کردن پرتگاه‌های آن از سوی دیگر، و در نهایت با بیان ویژگی‌های سر منزل مقصود و سعادت ابدی انسان، که همان قرب و آرامش در جوار او و ولیایش گرامش می‌باشد، راه تکامل را بر وی هموار ساخته و بالاترین منت را بر وی نهاد است.

بنابراین شایسته است انسان در فهمیدن این پیام این برنامه هدایت و تفکر و تدبیر در آیات و کلمات آن بکوشد. این تفکر و تدبیر در گرو اموری از جمله، فراگیری مفاهیم و معانی واژه‌های قرآن می‌باشد. پس از این واژه‌ها «بصیرت» است که اهمیت به‌سزایی دارد؛ چرا که برای داشتن حیات واقعی انسانی و بازشناسی سره از ناسره در کوران حوادث تلخ و شیرین زندگی، «بصیرت» تراخی روشنگر و نشان‌دهنده راه از چاه است، زیرا «بصیرت» حاصل شناخت هستی و کافی نسبت به مسائل و ابزاری محکم و استوار می‌باشد که در هر کاری لازم است و برآیند آن پیروزی و فتح خواهد بود که به این مساله در آیات قرآن و احادیث معصومان (علیهم السلام) نیز اشاره شده است. لذا توجه به ضرورت وجود «بصیرت» و تقویت آن در جامعه اسلامی ایجاب می‌نماید از رهنمودهای جامع و سازنده قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) درباره «بصیرت» بهره‌مند گردیم.

به طور کلی واژه «بصیرت» و مشتقات آن در موارد متعددی در قرآن کریم و روایات به کار رفته و معانی عمیق و دقیقی از آن مورد توجه واقع شده است که در این نوشتار به معنانشناسی واژه بصیرت در قرآن و آموزه‌های اهل بیت (علیهم السلام) پرداخته شده و مسائلی چون واژه‌شناسی، بررسی تفاوت معنایی بصیرت با واژه‌های نزدیک به آن مانند علم، حکمت، معرفت و یقین، کاربردهای بصیرت در قرآن، مؤلفه‌های دخیل در بصیرت و ابعاد بصیرت در قرآن و روایات مورد بررسی قرار گرفته است.

بویندگان امیدوارند کتاب حاضر که حاصل پایان‌نامه سطح ۳ حوزه علمیه می‌باشد گامی هر چند کوتاه در جهت شناخت و تفکر در بخشی از معارف قرآن و اهل بیت (علیهم السلام) باشد تا فراگیری و عمل به این فرامین انسان‌ساز بتوان به سعادت واقعی دست یافت.

محمد فلاحی قمی

طیبه جمفرآبادی آشتیانی